

Temat lekcji:

„Mam prawo do... Projektujemy szkołę przyjazną prawom dziecka”

Autorka: Judyta Ziętkowska, Starsza Specjalistka ds. Wdrażania Konwencji Praw Dziecka w Edukacji, UNICEF Polska

Etap: szkoła podstawowa 7-8

CELE LEKCJI DLA NAUCZYCIELA:

- Uczniowie wiedzą, czym są prawa dziecka.
- Uczniowie poznają kilka wybranych praw dziecka z Konwencji o prawach dziecka.
- Uczniowie potrafią wskazać przykłady, jak prawa dziecka działają w ich szkole.
- Uczniowie wymyślają sposoby, jak można lepiej dbać o prawa dziecka w szkole.

CELE LEKCJI DLA UCZNIA I UCZENNICY:

- Dowiem się, co to znaczy, że dzieci i młodzież mają swoje prawa.
- Poznam kilka ważnych praw dziecka.
- Zastanowię się, jak w naszej szkole działają poznane prawa.
- Wymyślę, co jeszcze można zrobić, dzieci i młodzież w szkole czuły się dobrze i bezpiecznie.

CZAS TRWANIA: 2 X 40 MIN

Metody pracy: rozmowa kierowana, burza pomysłów, design thinking, spacer poznawczy, praca w grupie

Potrzebne materiały: markery, kredki lub mazaki, duże arkusze papieru (A3 lub większe), karteczki samoprzylepne w dwóch kolorach, Lista czterech praw dziecka (Załącznik 1), Karta empatii (Załącznik 2), Przykłady: empatia i definiowanie problemu (Załącznik 3), taśma klejąca zawieszania plakatów

Lekcja 1 (40 min)

1. Wprowadzenie (10 min)

- Przedstaw cele obu lekcji.
- Zapytaj klasy, co to są prawa dziecka? Jakie znają przykłady? Po co dzieci mają prawa? Zbierz przykładowe odpowiedzi.
- Następnie podsumuj, np.:
 - Prawa dziecka to zasady, które pomagają każdej osobie poniżej 18 roku życia (dzieciom i młodzieży) żyć bezpiecznie, rozwijać się, uczyć, bawić i być traktowanymi z szacunkiem. Zostały zapisane w "Konwencji o prawach dziecka".
- W Konwencji znajduje się **54 artykuły**, które opisują różne prawa przysługujące każdej osobie **do 18. roku życia**, niezależnie od tego, kim jest, czy skąd pochodzi. My dziś skupimy się na tych artykułach, które opisują cztery prawa: prawo do nauki, prawo do odpoczynku i zabawy, prawo do bezpieczeństwa i prawo do wyrażania własnego zdania.
- Przedstaw wybrane prawa, którymi klasa będzie się zajmować na zajęciach:
 - **Prawo do nauki** (art. 28-29 „Konwencji o prawach dziecka”) – szkoła ma wspierać w nauce i rozwoju.
 - **Prawo do odpoczynku i zabawy** (art. 31 „Konwencji o prawach dziecka”) – dzieci potrzebują czasu wolnego i relaksu.
 - **Prawo do bezpieczeństwa** (art. 19 „Konwencji o prawach dziecka”) – szkoła ma zapewniać bezpieczne warunki dzieciom, w tym ochronę przed przemocą.
 - **Prawo do wyrażania własnego zdania** (art. 12-13 „Konwencji o prawach dziecka”) – każdy ma prawo mówić, co myśli, i być wysłuchany.
- Wprowadź metodę Design Thinking w prostych słowach, np.: „Dzisiaj będziemy pracować jak projektanci – czyli ludzie, którzy tworzą rozwiązania. Przejdziemy przez pięć kroków:
 1. **Empatia** – zrozum, jak ktoś inny się czuje.
 2. **Definiowanie potrzeby** – nazwij, jaki jest prawdziwy problem.
 3. **Pomysły** – wymyśl, co mogłoby pomóc.
 4. **Prototyp** – narysuj lub opisz rozwiązanie.
 5. **Testowanie** – pokaż innym i posłuchaj, co o tym myślą.”

2. Etap 1–2: EMPATIA I DEFINIOWANIE POTRZEBY (15 min)

- Podziel klasę na grupy 4–6-osobowe.
 - Każda grupa pracuje nad jednym z czterech praw dziecka (Załącznik 1).
 - Jeśli grup jest więcej niż cztery, nie szkodzi, jeśli dwa zespoły opracowują to samo prawo – dzięki temu można później porównać różne perspektywy.

- Każda grupa otrzymuje uproszczoną kartę empatii (Załącznik 2) i pracuje nad swoim prawem. Uczniowie odpowiadają wspólnie na trzy proste pytania (przykłady w Załączniku 3):
 - Jak czuje się uczeń, którego to prawo nie jest przestrzegane?
 - Co dzieje się w szkole, że tak się czuje?
 - Jak można to ująć jednym zdaniem jako potrzebę?
- Zachęć chętne grupy do podzielenia się na forum zdefiniowaną potrzebą.

3. Etap 3: POMYSŁY (13 min)

- Uczniowie pracują w tych samych grupach, co w poprzednim etapie.
- Wyjaśnij klasie, że teraz, gdy już lepiej rozumiemy potrzeby uczniów, spróbujemy wymyślić, co można zrobić, żeby odpowiedzieć na zdefiniowaną potrzebę. Podkreśl, że:
 - Szukamy rozwiązań, które coś poprawiają, ale też wzmacniają to, co już działa dobrze.
 - Jeśli uczniowie czują, że w szkole są rzeczy, które pomagają w przestrzeganiu tego prawa – niech zapiszą, co warto rozwijać albo utrzymać. Projektanci patrzą zarówno na problemy, jak i na dobre praktyki.
 - Nie oceniamy pomysłów – zapisujemy wszystko, co przychodzi do głowy.
 - Myślimy o prostych działaniach możliwych w naszej szkole.
- Każda grupa zapisuje na dużym arkuszu papieru tytuł swojego prawa i jedno zdanie opisujące potrzebę, którą zdefiniowała w poprzednim etapie. Następnie zapisuje pomysły, jak można odpowiedzieć na zdefiniowane wyzwanie.
- Na koniec każda grupa wybiera jeden pomysł (np. głosując), nad których chce dalej pracować.

4. Podsumowanie (2 min)

- Podkreśl, że dziś klasa wykonała pierwsze trzy kroki projektantów: empatia, zdefiniowanie potrzeb i tworzenie pomysłów. Na następnej lekcji rozwiniemy wybrane pomysły i spróbujemy je przetestować.

Lekcja 2 (40 min)

1. Wprowadzenie (5 min)

- Na tablicy lub plakacie wpisz kroki DT:
Empatia > Problem > Pomysły > Prototyp > Testowanie
- Przypomnij, co klasa zrobiła poprzednio, np.: „Na ostatnich zajęciach poznaliśmy cztery prawa dziecka, zrozumieliśmy, jak mogą wyglądać w naszej szkole i jakie potrzeby mają uczniowie. Każda grupa wymyśliła też pomysł, który może pomóc, żeby to prawo było lepiej przestrzegane.”
- Powiedz, co wydarzy się dziś: „Dzisiaj przechodzimy do dwóch ostatnich etapów Design Thinking – **Prototypu i Testowania**. To moment, w którym zamienimy pomysły w konkretne projekty: narysujemy je, opiszemy i pokażemy innym. Sprawdzimy też, które pomysły mają największy potencjał, by coś zmienić w naszej szkole.”
- Podkreśl, że teraz **skupiamy się na tworzeniu rozwiązań i prezentowaniu ich w formie projektów** – nie na problemach, lecz na tym, co możemy wspólnie ulepszyć.

2. Etap 4 – PROTOTYP (20 min)

- Uczniowie pracują w tych samych grupach, co na poprzedniej lekcji. Każda grupa tworzy plakat swojego rozwiązania. Na arkuszu/plakacie zapisuje lub/i rysuje:
 - Na jaką potrzebę odpowiadają.
 - Na czym polega ich pomysł.
 - Jak działa w praktyce.
 - Pierwszy krok do wdrożenia.
 - Co uczniowie i szkoła zyskają dzięki temu.
- Powiedz o forma prototypu:
 - Plakat może mieć tytuł, logo, hasło lub rysunek.
 - Może być kolorowy i wizualny, nie musi być długi tekst.
- Gdy grupy pracują sprawdzaj, czy nie potrzebują pomocy. Jeśli widzisz, że jakaś grupa utknęła, możesz zadać pytania wspierające, np.:
 - „Jak ten pomysł pomoże uczniom czuć się bezpiecznie?”
 - „Co trzeba zrobić najpierw, żeby to działało?”
 - „Co już w szkole działa dobrze i można wykorzystać w tym pomysłe?”

3. Etap 5 – TESTOWANIE / SPACER POZNAWCZY (10 min)

- Grupy rozwieszają swoje projekty w klasie lub ustawiają je na stolikach.
- Uczniowie chodzą po sali, oglądają wszystkie projekty i zapisują na karteczkach:
 - „Podoba mi się, że...”
 - „Można by dodać...”
- Karteczki wklejają obok plakatów, aby grupy mogły przeczytać opinie.

Zwróć uwagę: zachęć uczniów, aby pisali komentarze w duchu doceniania i konstruktywnej sugestii, nie krytyki.

4. Podsumowanie (5 min)

- Zaproś do podsumowania i dyskusji:
 - Co możemy zrobić, żeby te pomysły nie zostały tylko na papierze?
 - Kto chciałby zaprezentować wybrane pomysły samorządowi lub dyrekcji?

Prawo do nauki

Prawo do odpoczynku i zabawy

Prawo do bezpieczeństwa

**Prawo do wyrażania własnego
zdania**

Załącznik 2

Karta empatii

„Zrozum drugiego ucznia”

Prawo, nad którym pracujemy: _____

- **Jak czuje się uczeń, którego to prawo nie jest przestrzegane?**

- **Co się dzieje w szkole, że tak się czuje?**

- **Jak można to ująć jednym zdaniem jako potrzebę?**

Załącznik 3

Przykłady: empatia i definiowanie problemu

Prawo do nauki

1. Jak czuje się uczeń, którego to prawo nie jest przestrzegane?

Odp.: Zniechęcony, zagubiony, ma poczucie, że nie nadąża lub że jego wysiłek nie jest zauważany.

2. Co dzieje się w szkole, że tak się czuje?

Odp.: Czasem jest dużo materiału naraz, trudno się skupić, nie każdy wie, jak uczyć się skutecznie. Nie zawsze jest okazja, żeby zapytać o coś spokojnie lub powtórzyć temat.

3. Jak można to ująć jednym zdaniem jako potrzebę?

Odp.: Uczniowie potrzebują więcej sposobów na spokojne uczenie się i pewności, że mogą się rozwijać we własnym tempie.

Prawo do bezpieczeństwa

1. Jak czuje się uczeń, którego to prawo nie jest przestrzegane?

Odp.: Zaniepokojony, spięty, czasem samotny lub wycofany.

2. Co dzieje się w szkole, że tak się czuje?

Odp.: Bywa głośno i tłoczno, czasami ktoś powie coś nieprzyjemnego, a inni nie wiedzą, jak zareagować. Nie zawsze wiadomo, do kogo się zwrócić po wsparcie.

3. Jak można to ująć jednym zdaniem jako potrzebę?

Odp.: Uczniowie potrzebują poczucia, że szkoła to miejsce, w którym można czuć się spokojnie i mieć do kogo się zwrócić, gdy coś jest nie w porządku.

Prawo do wyrażania własnego zdania

1. Jak czuje się uczeń, którego to prawo nie jest przestrzegane?

Odp.: Ma poczucie, że jego opinia nie ma znaczenia, trudno mu się odezwać lub podzielić pomysłem.

2. Co dzieje się w szkole, że tak się czuje?

Odp.: Czasami decyzje zapadają szybko i nie ma przestrzeni, żeby każdy mógł coś dodać. Niektórzy uczniowie nie wiedzą, jak w bezpieczny sposób wyrażać swoje zdanie.

3. Jak można to ująć jednym zdaniem jako potrzebę?

Odp.: Uczniowie potrzebują przestrzeni, w której mogą otwarcie mówić, słuchać innych i czuć, że ich głos coś znaczy.

Prawo do odpoczynku i zabawy

1. Jak czuje się uczeń, którego to prawo nie jest przestrzegane?

Odp.: Zmęczony, przebodźcowany, bez energii do działania, czasem rozdrażniony.

2. Co dzieje się w szkole, że tak się czuje?

Odp.: Dzień szkolny jest intensywny, przerw nie zawsze wystarcza, a czasem trudno znaleźć spokojne miejsce na oddech.

3. Jak można to ująć jednym zdaniem jako potrzebę?

Odp.: Uczniowie potrzebują czasu i przestrzeni na odpoczynek, relacje i regenerację w ciągu dnia szkolnego.